

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

5 Vtrum omnis p[o]enalis lex obliget ad culpam an non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

de communicatione in sacris, & interueniente scandalo. Si enim dum sacerdos, coram notorijs excōicatis celebrat, plebs acciperet scandalum, suspicans, leges ecclesiasticas nullius esse ualoris, aut illum esse manifestarium in obedientiam, in tali casu potius deberet mori, quam id facere. Alias cōicare cum excōicatis ad fugiendum periculū mortis, non esset lethale crimen.

Restat ergo rōdere, ad arg. in capite q̄o nis proposita. Primum autē iam solutū est sic. l. q̄ licet hō per se p̄tatem non habeat in foro Dei, tñ tanquam eius ministerio fungens præcipere id p̄t, cui si restiterit eius ordinationi, & ipse sibi damnationē acquirit, s̄m Paul. ad Rom. 13. Secundo autem argumēto conceditur patrem familias obligare posse suos liberos ad mortale. Vt si remissis eximii ponderis æquissime & feruētissime præciperet. Nam & eorum potestas Dño Deo est, nimirum præcipiente liberis honorare parentes. Vnde Aug. super Pl. 70. ubi iubet pater, q̄ contra Dñm non sit, sic audiendus est quō Deus, & Salom. Prouer. 6. Cōserua fili mi præcepta pijs tui. Et Apost. ad Rom. 1. alijs criminib. annu-mera non obedire parentib. Super quibus verbis Ambrosius. Quanta, inquit, in solentia arrepti sunt, ut neq. parentes suos quos auctores in natiuitate habent, agnoscerent hoc n. esse sine intellectu sine charitate. s. Dei, peccatum autem charitati Dei aduersum, mortale est. Et Deut. 21. Pœna mortis decernebatur filio qui contumax esset & proteruus, neque audiret patris aut matris imperium, & coercitus obedire contemneret. Verba sunt legis. Quin uero & interoēs naturales obedientias (vt l. Pol. Ari. docet) hæc est p̄ma quæ parentib. debetur. Ad & vxor quādoque tenebatur sub tali reatu obedire marito, tamen si eius præcepta, quia vi coerciua carent, uim nō hnt legum. An uero in famulos & reliquā familiam eadē fungatur auctoritate, non facile crediderim. Ad tertium r̄sum est in tertia conclusione, q̄ leges diuinas aduersantes, non hnt legum robur, sed sunt potius conculcandæ. Et ad eundem prope modum r̄ndetur ad quartum, quod sn̄e, quæ ideo penitas iuste sunt, quod s̄m tantum exterū forum in falsa præsumptione fundatur, non obligāt in conscientiam, quia cum sint ueritati cōtraria, lex naturalis ac diuina aliud continet. Diuersimodē tñ considerantur. Nam dum

sc̄ta diuine legi non est oīno contraria, tñc condemnatus, licet possit quocunq̄ue citra scandalum & uim iudici illatam, iudicio se excimere, p̄t nihilominus & eidem auctore. Vt contingit q̄n innocens condēnatur. Qū uero diuina lex omnino est contraria, ut dum quis cogitur illam cognoscere que uere non est sua, citius debet mori quam obedire. Et pari modo respōdetur ad quintum. Quāto. n. leges humane iniquæ sunt in subditos, si citra scandalum fieri potest, non est in conscientia eis obediendum, secus si tale sit scandalum oriretur.

ARTICVLVS V.

Utrum omnis penalis lex obligat ad culpam.

DVos hic articulos adhibere est operæ pretium de lege penali, in qua non nihil subest singularis ambiguitatis. Et primo queritur utrum humana lex quæ obligat ad penam, pariter obliget & ad culpā? Et arguitur a parte negatiua. In primis leges pœnam irregularitatis continentes nō omnes obligāt ad culpam, nam iudex qui iuste est causa sanguinis, irregularis, sic ut patet in titulo de homic. uoluntario. & Can. aliquantos dist. 51. Et bigamus fit similiter irregularis, ut patet 34. dist. c. sit cuius. Sc̄ta men nulla illic inest culpa. Nam hæc vna forte ex causa, ob quam regula iuris exceptionem fecit, sine culpa (nisi subit causa non est aliquis puniendus.) vnde illud collectum est axiōma. Esti sine causa non potest infligi pœna potest tamen siue culpa. Secundo in religionibus (vt de natura iam supra dictum est) extant leges obligantes ad pœnam sine culpa, ergo quotiescunq̄ue princeps pœnam aīnecit legi, non potest censendus obligare ad culpam, sed pœna est se contentus, ne oraculo illi aduersetur. Na uum Prophete c. 1. Non consurget duplex tribulatio. Tertio, innumerae sunt leges tam diuine, quam humane que nullam induunt præcepti formam, sed tantum pœnæ, ut illa Exo. 22. Si quis furatus fuerit bouem, aut ouem &c. quinque boues pro uno boue & quatuor oues p̄ una oue restituet. Et 2. q. 3. Qui non probauerit quod obiecerit, pœnam quam ipse intulerit, patiat. Et l. capitali. ff. de pœn. Sic habent leges, In cendiarii capite puniuntur. Fenerari capite puniendi s̄nt, & multe s̄nt similes quibus nihil

Adquintum.

Prima ratio.

Secunda ratio.

Naum.

Tertia ratio.

D 2 pror.

regula
neta.
on est
iuctis.

lutar
Caig
ni.

Leges
cleua
ca nō
obligāt
discrī
line
mortis.
ratio dī
i.
atis sit
lijz ac
umem
taicta.

proffus præcipitur, aut phibetur, sed pena tãtum statuitur, ille ergo non obligatur ad culpam, sed proffus penam in contrarium est Cano ius Cano. Satis peruersum. 5. 6. distin. vbi habetur, satis esse peruersum, vt quis suis officijs priuetur, quæ sua culpa, vel facinus a suo gradu nõ deicit. Et idẽ notatur. l. si putator. ff. ad l. Aq.

Quæstio hæc, si natura penæ satis perenderetur, non erat cur reuocaretur in dubium, adeo res per se ipsa liquet. Sed quæ vultus nescio quo colore ait legem quæ obligat ad penam, non obligare ad culpam, necesse est, errorem hunc elidere Respondetur ergo vnica generali conclusione. Nulla proffus est, lex penalis, si legitime sit penalis nominanda, quæ non obliget ad culpam, nisi contraria intentionem expresserit, dicendo, Non intendimus obligare ad culpam, aut quid simile, vt superiorique expositum est. Conclusio est Sancti Thomæ. 2. 2. q. 108. art. 4. vbi eam, vt plerique omnia, luculenter dilucidat, & est lumine naturali notissima. Pena enim vel ipso at

Conclusio ista. S. Tho.

resstante nomine iam cognatam habet connexionem ad culpam, vt penæ neque rent h. beat, neque iustum nomen, nisi sit pro culpa posita. Loquimur enim hic de pena iuridica, pro eo quod est vltio, & vindicta. Nam accipitur penam quoque physice pro cruciatu quem quis patitur vel a febre, vel ab alio quouis morbo afferente dolore. Neque opus porro est alia probatio ne præter nominis significationem. Vindicta enim & vicifci, & supplicium poscere, atque adeo penam infligere, neutiquam nisi pro culpa fas est. Quocirca nisi culpa ad sit improprie, & præter verborum significatum vlturpatur, sit. n. p. penam iusta repositio culpæ, nepe vt qui sine obseques voluntari deliquit (nam secundum Aug. vbi non est voluntarium, non est peccatum) contra eandem suam voluntatem patitur. Secundo id probatur. Leges humanæ (vt proximo artic. constitutum est) si absq. penæ comminatione absolute ponantur, ad culpam obligant, at comminatio penæ legi apposta non est contrarij signum, ergo tunc et eadem manet obligatio ad culpam. Probatur minor, quia comminatio penæ natura sua illuc spectat, vt obseruantius lex custodiatur. Ea nam ratione in illo artic. de legis actibus dictum est vnum legis finem esse punire, quod sicut in speculabilibus per principia inducitur

Secunda ratio.

conclusiones, ita & in practicis per comminationem penæ inducitur obseruantia præcepti, ergo non solum pena non est iudicium oblatæ culpæ, verum contra, apertum est testimonium grauitatis ipsius, quæ de transgressione omissioneq. legis contrahitur. Tertio arguitur. Huius causæ quæ maior minorve aut maxima affluatur legi pena, non alia afferri potest, quæ proportio culpæ iuxta illud. Deut. 25. iuxta mensuram delicti erit & plagarum modus. cuius simile est. c. Exiuit, extra, de his, quæ si. a. ma. par. ca. & c. Felicitis de pec. lib. 6. ergo quæcunq. pena testimonium est culpæ. Accedit, quarto & diuinum exemplum. Illa n. lege quæ Deus primam posuit parentibus nostris in statu innocentie, quia eius præuaricatio tam longe grauissima erat, & enormissima, truculentissimam penam comminatus est, dicens, in quacunque hora comederis ex eo, morte morieris. Quo factum est, vt mors moribique ceteræ calamitates & ærumnæ, quæ si in puris essemus naturalibus conditi, non penæ sed natura nobis essent iam nunc ob culpam Adæ expoliantis non originalis iustitia, quæ nos ab his seruasset in columnes, penæ & dñæ & sunt, propterea, quod modo quodam eius nos parentis voluntate peccauimus. Punire ergo nemo nisi ob culpam, siue suam propriam, siue suorum parentum, quorum pars quodammodo existit. Vñ illud Exo. 20. Ego sum Deus zelotes visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem. Fateor nos quidem quoniam a Deo flagellari, non solum ob delicta præterita, verum vt in futurum cautiorem viuamus, illa vero flagella non tantum penam, sed præseruatorie medicinam. Præterea & in originis culpam cuncta resoluuntur. Deinde & alijs Dei exemplis eadem conclusio confirmatur. Etenim Exod. 21. & 1. euit. 10. iuxta grauitates scelerum penas statuit. Qui maledixerit patri suo vel matri, morte moriatur. Si mechatus fuerit quis cum vxore alterius morte moriatur, &c. Quæ prope est in euangelio præceptis Decalogi nulla sit adiuncta pena, nisi per humanas leges adhibita sunt, vt. homicidia, & cetera, & reliqui nequam impunitione hostes mortis metu ab illorum violatione cohibeantur. Et est profecto cauillosum diuerticulum dicere, aliud esse in legibus diuinis, quam in humanis cum potius leges humanæ diuinam esse debeant imitatrices. Equis præterea dubitet, quicum Rex penam capitis comminatus milium iuret

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Probat tur conclusio exemplis sacrarum literarum. Exo. 21. Leu. 20.

inbet ne locum deserat, mortalis sit culpa inde referre pede? Quin vero infallibilis regula est q̄ in neminem potest princeps penam capitis, aut mutilationis, aut exilij, aut oium bonorum publicationis decernere, nisi pro transgressione vel omissione legis, quæ sit lethalis culpa. Profecto non video vnde hæc plusquam vulgaris opinio prodire potuit, q̄ leges obligantes ad penam nõ obligent ad culpam: cum pena suapte natura, tum genuinus effectus, tum & apertum iudicium sit culpæ. Sed tamen qui eam inuexerunt, non sunt illiqui de natura rerũ philosophantur. At vero alij doctores hac parte doctiores, licet conclusionem nram non profus denegent moderantur tñ hac distinctione, quam ex Henrico Gandensi quoli. 3. q. 22. defumunt. Illa nanq; fortasse fuit qui vulgari opin. quam modo impugnamus, anam porrexit, tamen ipse moderatius opinatus est. Distinctio eius est hæc: Legum penalarum alie sunt quæ præceptum explicant, vel prohibitionem, cui penæ comminationem adiungunt, & has qui illam defendunt, appellant penales mistas, hoc est obligantes ad culpam pariter & penam, sed alie sunt quæ nullam expriment nec præceptionem, nec prohibitionem sed tantum penam sub conditione, quarũ figuram in tertio argumento proposuimus. Atque has appellant pure penales, Aiunt ergo illas mistas obligare ad culpam, has vero puras, minimam. Verunt, meum (vt salua id auctorum existimatione dixerim, qui digni sunt pretio) callere mihi non videor uim huius distinctionis, immo inconclusam arbitror vniuersalem veritatem nominæ conclusionis, nempe q̄ nihil habere potest rationem penæ, nisi ubi subest culpa, propter rationes factas. Sed absente culpa, id quod fert imaginẽ penæ potius erit pretium, vel pactũ, vel quid aliud, vt statim in solutione ad tertium patebit.

Ad primum igitur argumentum respõdetur, q̄ irregularitas, quæ ponitur pro nõ delicto (nam de illis secus res habet) neutiquam rationem induit penæ, sed indecentiæ cuiusdam, quæ hominem ad sacros ordines facrorumq; functiones reddit inhabilem. Ecquis.n. dicat, si iudex iustissime addidit hominem supplicio, veluti penam illi statui, ne possit ad sacros ordines promoueri. Ecquis inquam egregiæ virtuti penam unquam opposuit? Sed est indecorum atq; indecens, vt

li. 5. q. 1. dicturi sumus, vt qui sanguine cõtaminatur, sacramenta innocentissimi agni dispensat. pari nanq; ratione bigamus non in penam, sed p.p. significationem, quia Christus vnica sibi ecclesiam desponsauit, sit irregularis. Quæ admodum, & con sanguinei contrahendo matrimonio inhabiles sunt & in idonei, non certam in penam, sed propter rei absurditatem. Quæ p.p. regula iuris vniuersalem continet veritatem quod sine culpa non est aliquis puniendus. Nam interiecta parenthesi, nisi subit causa, si glossam auscultes, solum docet, vbi interuenit citra culpam causa, contingere posse ut homo propter indecentiam, quæ irregularitatem uocant, ab aliqua dignitate repellatur, quam uis eadem parenthesi aliter a diuo Th. lo so citato, quam a glossatores, intelligatur, uidelicet de flagellisiam memoratis diuinis quæ non tam in penam commissorum criminum, quam ceu medicinæ in futurum infliguntur. Ad s̄m respõsum satis est, quod vbi lex suam expresserit intentionem non obligandi ad culpam, salua res erit. Inde tamen non sequitur, vt vbi absq; talis expressione subiungitur, pena, tollatur subinde culpa, Nam verbum prophetiæ. Naum nihil ad rem attinet, haud n. duplex, illic tribulatio, idem est quod culpa & pena. Sed illa sententia misericordiæ Dei designat, qui pena semel ad iustũ perfoluta, nunquam alteram reposcit. Circa tertium arg. illi qui distinctionem Henrici defendunt, contendunt leges illas commemoratas non obligare ad culpam. Neq; illarum ullam quæ extant Leuit. 20. Si machatus quis fuerit cum vxore alterius, machus & adultera morte moriantur, &c. breuiter, nullam seu Canonicam seu ciuilem quæ ponitur sub hac cõditionis figura, obligare putant ad culpam sed illas præcisè quæ iubendo explicant quidpiam fieri, aut non fieri sub penæ comminatione, vt est illa, Ois viri usq; sexus, de pœnit. & remiss. Quæ præcipitur, ut ois s̄mel in anno peccata sua cõfiteatur, & saltẽ in die Paschæ Eucharistiæ sacrm suscipiat, alioquin & uiuus ab ecclesiæ ingressu arceatur, & moriens ecclesiastica careat sepultura. Hic autem duo adnotauerim. Vnũ, quod & vera sit hæc opinio, nihil ueritati conclusionis nre detrahitur, qm̄ illæ penæ non statuunt nisi pro culpis, quæ uel illis, uel aliis legib. vetantur. Alterum est, quod illas ego leges penales, siue

Ad secũdũ arg.

Ad tertium.

Duo ad uertenda.

Primũ.

Secũdũ. Distinctio.

Aliorũ opinio. Henricus

Exploditur p̄terea opinio.

Ad primum arg.

diuinas, siue canonicas, siue ciuiles que delictis penas decernunt, negare non audeat, qui obligent ad culpam. Nam quamuis illa delicta alijs mādatis non essent prohibita in illis certe satis exprimitur, penas illas & maximè capitales ad cohibendas culpas illic insinuaras institui, quæ ideo culpæ illic virtualiter prohibentur. Viendum ergo arbitror hac distictione: Quando poena applicatur culpæ vti in dictis legibus, obligatio fit sub reatu culpæ, quando vero lex formam habet potius concessionis aut dispensationis, tunc talis lex non obligat ad culpam, sed tñ neq. id quod sub imagine pena sub iungitur, habet veram rationem pena sed pretij aut cōuentionis. Subdamus exempla hæc lex, Qui frumentum è regno euexerit, illud perdat, aut tale luat poenam, re vera obligat ad culpam. Attamen si intentio Regis non esset distractionem frumenti prohibere, sed illa ratione poenam colligere, lex tunc non obligaret ad culpam, sed tñ conditio subiuncta non esset pena, sed concessionis pretium, vt qui uellet euehere, tantum contributor. Sicut & respublica potest & vetando legem hæc ferre. Qui ligna in nemore ceciderit, tali plectatur poena, & rursum sinendo pro pretio, Qui ceciderit, tantum soluat. Eodè modo Si quis mulam equitauerit, illam perdat, profecto (vt reos) ad culpam obligat, sed si post latam legem ciues dispensationem procurarent, uellentq. eā pretio redimere tunc lex hæc, Qui mulam equitauerit, tantum soluat, non est poenalis, quia neque prohibitoria, sed potius concessoria. Quod si contra nobis obijciantur institutiones nostræ, aliarumque, religionum in quibus sic habetur. Nolumus obligare ad culpam, sed ad poenam, vbi poena sine culpa nominatus. Respondetur tales non esse propriè ac legitime, penas, sed sunt quasi conuentiones & pacta, quia monachi tali se uolunt voto astringere, vt si hæc fecerint, illa pariuntur. Dicuntur autem nõ ineptè poenæ, quia propter res veritas exiguntur, ac rependantur. Cuius instar in nostro libello de Abusu iuramentorum cauendo, dicebamus quod extra obligationem ad nouam culpam potest quis se astringere, vt quotiescunque iuramento fuerit abusus, tantum pendat. Alleget hic quispiã contra nos forsã leges aliquas ciuiles statuente poenas, vbi non apparet subesse culpa, quales sunt illæ de effra-

toribus carcerũ vt fugiant. ff. de effract. l. de ijs, & ff. de cust. & exhib. reo. in eos cũ tamen liceat citra culpam cuiuscunq. uincto id facere. Sed de his lib. 5. q. 6. respondemus, qd vel est illis, uel prelucitur culpa.

ARTICVLVS VI.

Vtrum lex poenalis in foro conscientie ante iudicis condemnationem obliget ad poenam.

Articulus proximus, quo definitũ est legem poenalem & ad culpam simul & ad poenam obligare, in hanc nos disputationem mitti eidem agnatam, vtrum scilicet ad culpam, ita & ad poenam ante iudicis condemnationem obliget? Et arguitur a parte affirmatiua: Leges huiusmodi (vt dictum est) non habent minorem vim obligandi ad poenam, quam ad culpam, & ideo legis virtus, tam est punire (vt supra dictum est) quã imperare, ad culpã aut abiq. iudicis sententia obligant, ergo & ad poenam pari modo obligare possunt. Secũdo arguitur, Iudex vigore legis per suam sententia obligat ad poenam, ergo maiori rone lex per se ipsa. Aliiter minus esset vigoris lex, qui iudex, cum tñ contra tota sententia virtus a lege dimanet. Quin vero quisq. potest se ad poenam obligare, quam abiq. vlla sententia tenetur exoluere, vt dum quis vouit, si certum admiserit crimen, tali se poena vlti-
 ire, cur ego lex id nõ possit? Tertio arguitur, Leges diuine ante iudicis sententiam obligant ad poenam: possunt ergo & similes humanitas condi postquam auctoritas humana a diuina deriuatur. Exabat. n. antiquitus Leui. 15. lex, vt qui mulierem tetigisset fluxu sanguinis pollatam, immundus esset vsq. ad tertiam, quæ quidem immundus abiq. vlla sententia contrahatur. Et similes fere exabant leges de leprosis alijq. infectis hominibus, qui ipso facto tenebantur ab alioũ se arcere contubernio. Item & sacrificia que ad expianda piacula uebantur offerri tenebantur delictores in cõsuetudine sacerdotibus exhibere. Et modo eadè rone ecclesia, potest pro aliquibus peccatis statuere poenas, sicut quadragesimale ieiuniũ indixit, quas nos merito poenitentias tenetur perpeti ergo lex obligat in cõsuetudine. His accedit & lex Christi Matt. 16. Quid dimiserit vxorẽ suam, excepta for-

Obiectio.

Responsio.

Altera obiectio solutio.

Primum arg. affirmatiue partis.

Secundũ.

Tertiũ.